

ALİ ÖĞRETMEN'DEN LGS KAZANDIRAN İNKILAP TARİHİ NOTLARI!

1.ÜNİTE: Önce şu kavramları bilelim:

SIYASİ: Devlet yönetimi, idari işler

ASKERİ: Savaş, ordu, cephane, tahkimat

SOSYAL: Halkın etnik yapısı, yaşam biçimi

KÜLTÜREL: Dini milli özellikler, eğitsel faaliyetler, fikir akımları...

DİPLOMATİK: Ülkeler arası siyasi ilişkiler.

İKTİSADİ, MALİ: Ekonomik.

KAPİTÜLASYON: Bir devletin başka devlete verdiği siyasi, adli, ekonomik ayrıcalıklar. (Osmanlı için kısıtlama)

Tam bağımsızlığa karşı bir durum. Kaldırılmasıyla **ekonomik bağımsızlık** yolunda adım atıldı.

DUYUNU UMUMİYE: Dış borçlarımız için kurulan yabancı idare. (bağımsızlığa karşı)

- Fransız ihtilalinin ve Sanayi devriminin Osmanlıya etkileriyle ilgili bir soru bekleyin. Fransız ihtilali milliyetçilik akımlarıyla Osmanlıyı **çok uluslu olduğu için** parçaladı. Sanayi devrimi Osmanlıyı hammadde ve pazar haline getirdiği için, Duyunu Umumiye ile ekonomimizi ele geçirdikleri için ekonomi çöktü.
- Parçalanmaya karşı Osmanlı aydınlarının fikir akımlarını unutmayalım. Özellikle Türkçülük önemli. M. Kemal Türkçülüğü Milli Mücadelede kullandı. Batıcılığı da yenilikler için kullandı.
- Azınlıkların isyanlarını önlemek ve Avrupalıların iç işlerimize karışmasını önlemek için Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, Meşrutiyetin ilanı, Kanuni Esasisinin ilanı (Osmanlı Anayasası) gerçekleşti. Bu adımlar aynı zamanda demokrasi yolunda atılan adımlardır.
- Selanik'in özellikleriyle ilgili soru bekleyin. Çok uluslu olması (**SOSYAL**), liman kenti olması (**EKONOMİK**), fikir akımlarına açık olması ve gazete dergilerin yaygın olması (**KÜLTÜREL**)
- Osmanlıda farklı okulların bulunması eğitim öğretim birliğinin olmamasının göstergesi. Mustafa Kemal **sosyal çevresinden** etkilendiği için asker olmak istiyor.
- Mustafa Kemal'in fikir hayatında çağdaş ve milliyetçi özellik kazanmasında **Manastır İdadisinin** rolü büyük. M. Emin Yurdakul, Ziya Gökalp (milliyetçi) Namık Kemal (vatansever), Tefik Fikret (çağdaş, batıcı) **HİTABET:** güzel konuşma sanatı
- **Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerinden 1 ya da 2 soru %99,9 bekleyin. Özellikle çok boyutluluk (çok cephelilik), ileri görüşlülük, teşkilatçı, lider, vatansever, milliyetçi, kararlılık, açık sözlülük...**
- M. Kemal'in meşrutiyeti korumak için 31 Mart isyanını bastırması, onun yenilikçi ve demokrasi yanlısı olduğunu gösterir.
- **Yabancı yazarlar;** özellikle **demokrasi ve insan hakları** konusunda M. Kemal'i etkiledi.
- **Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'**ni kurması **siyasi** faaliyettir. **Liderlik, vatanseverlik, örgütleyicilik** gibi kişilik özellikleri var.
- Trablusgarp'a gitmesi **vatanseverlik** özelliği, yerli halkı silahlandırması **liderlik ve örgütleyicilik** özelliği. Aynı zamanda burada **örgütleyicilik(teşkilatlandırıcı)** özelliği kurtuluş savaşına katkı sağladı. Trablusgarp'ın işgali sömürgecilikle alakalı!
- Balkan savaşının çıkmasında Milliyetçilik akımı etkili oldu. Balkanlar kaybedildi. Balkanlardan Anadolu'ya Türk göçü var. Anadolu'da Türk nüfus arttı. **Sorularda çıkan → "Balkanlarda Türk nüfus kalmadı" cümlesi YANLIŞ!**
- **Sofya'da diplomasi becerisi kazandı ve parlamenter sistemi yakından tanıdı.** Dikkat! Sofya'da savaş becerisi yok! Sofya'da Türklerin sorunlarıyla ilgilenmesi **milliyetçi** özelliği.
- **DİKKAT! HARİTALI-GÖRSELLİ SORULARDA VERİLEN BİLGİYE GÖRE HAREKET EDİN. PARAGRAF SORULARINDA DA PARAGRAF DIŞINA ÇIKMAYIN!**

2.ÜNİTE:

- I. Dünya savaşının çıkmasında **Sömürgecilik(sanayi devrimiyle ilişkili)** ve **Milliyetçik isyanları (Fransız ihtilaliyle ilişkili)** önemli.
- Sınırların değişmesi ve devletlerin yıkılarak yeni devletlerin kurulması, **toprak kaybı olduğuna kanıttır.**
- Pek çok Avrupa devletinin Osmanlı üzerinde **farklı çıkarları (menfaatleri)** bulunmaktadır.
- **Osmanlı'nın savaşa giriş sebebi,** kaybettiği toprakları geri almak ve kapitülasyonlardan kurtulmak!
- **Almanya'nın Osmanlı'yı yanında isteme sebebi;** savaş yükünü hafifletme, Osmanlı'nın jeopolitik konumundan yararlanma, halifelik gücünden yararlanma(dini)
- Osmanlı'nın savaş öncesi devletlerle birlik kurma çabasının sebebi **siyasi yalnızlıktan kurtulmak. ÖNEMLİ!**
- Almanya'nın Kanal cephesinin açılmasını isteme sebebi **JEOPOLİTİK ÖNEMLİ** ilgili.
- **Osmanlı hem kendi ülkesinde hem ülkesi dışında savaşmıştır. Savaş geniş alana yayılmıştır.(haritalı sorularda gelebilir!)**
- **Tehcir Kanunu (Sevk ve İskân Kanunu)** çıkabilir. Anadolu'daki isyan çıkaran Ermenileri güvenli bölgelere göç ettirme hareketidir. **"Anadolu'da Ermeni varlığı tamamen bitirilmek istendi" ifadesi YANLIŞTIR!**
- Çanakkale Cephesindeki başarısı, M. Kemal'in Kurtuluş Savaşı'nın lideri olmasında etkili oldu.
- Çanakkale savaşının kazanılması; savaşın uzamasına, Rusya'nın savaştan çekilmesine neden oldu.
- **Wilson ilkelerine göre;** **"Türklerin çoğunlukta olduğu yerlerin Türklerde kalacaktır ve Yenilen devletler yenilen devletlerden toprak- tazminat istemeyecektir"** maddesi **savaştan çekilmemizi** sağladı. Milletlerin çoğunlukta olduğu yerlerde devlet kurabileceği maddesi de azınlık isyanlarını hızlandırdı.

- **Mondros maddelerinin amaç yorum eşleştirmeleri çok önemli. Özellikle 7 ve 24. Maddeler. 7. Madde ülkenin işgalini amaçlar ve buna hukuki gerekçe oluşturur. 24. Maddede de Ermeni devleti kurma amacı var.**
- **İlk işgallere karşı tepkiler önemli! Soru gelebilir! İstanbul hükümeti:** karamsar, teslimiyetçi, uzlaşmacı.
- **Türk milleti ve M. Kemal:** mücadeleci, milliyetçi, vatansever. **AMA ASLA UZLAŞMACI DEĞİL!**
- **Manda ve Himaye:** Güçsüz devletin, geçici olarak güçlü devletin emrine girmesi. **Bağımsızlığa aykırı.**
- Yararlı cemiyetlerin **BÖLGESEL** olduğunu, **vatansever, ve bağımsızlık duygusuyla** kurulduklarını unutmayın. Ortak hareket etmemişlerdir. Kurulmalarında işgaller ve İstanbul hükümetinin tepkisizliği etkili. **YARARLI CEMİYETLER İSTANBUL HÜKÜMETİYLE İŞBİRLİĞİ YAPMAMIŞTIR, UZLAŞMACI DEĞİLDİR.**
- **Azınlıkların kurduğu zararlı cemiyetler** işgalci yanlısı ve bağımsızlıklarını kurma hareketindeler. **Türklerin kurduğu zararlı cemiyetler** ise mandacılık yanlısı.
- Kuvayı milliyeye işgallere karşı bağımsızlık vatanseverlik duygusuyla kurulmuş, dağınık, disiplinsiz birliklerdir. Kurulmalarında işgaller ve ordunun terhis edilmesi etkili oldu. **DÜŞMANI YAVAŞLATTILAR AMA DURDURAMADILAR VE YURTTAN ATACAK GÜÇTE DEĞİLLER.** Kaldırılma sebepleri önemli!(Kuvayı milliyeye ile ilgili soru gelme olasılığı yüksek!)
- **Havza Genelgesinin amacı;** milli bilinci uyandırmaktır.
- Amasya genelgesinin amaç gerekçe ve yöntemini iyi belleyin. Özellikle ulusal egemenlikle ilgisini unutmayın.
- M. Kemal'in Amasya genelgesine arkadaşlarının da imzasını attırması, milli mücadeleyi kişisellikten çıkarmaktır.
- **BURASI ÇOK ÖNEMLİ: ULUSAL EGEMENLİK VE ULUSAL BAĞIMSIZLIK KAVRAMIYLA İLGİLİ SORU GELEBİLİR. ULUSAL EGEMENLİK, yönetime halkın katılması, halkın söz sahibi olması. ULUSAL BAĞIMSIZLIK ise bir devletin başka devletin etkisi olmadan özgürce kendi kararlarını verebilmesi. (BU AYRIMI İYİCE ÖĞRENİN!)**
- **VATAN BÜTÜNLÜĞÜ:** Sınırlar içerisinde toprakların bir bütün halinde olması.
- Amasya genelgesinde **“milletin kararıyla kurtarılacaktır.”** kararı, Erzurum Kongresinde **“milli iradeyi hakim kılacağız”** kararı ve Sivas Kongresinde **“Mebusan Meclisi açılmalı, temsil heyeti tüm yurdu temsil etmeli”** kararları **ulusal egemenliğe** verilen öneme işaret ediyor **ÖNEMLİ! Manda ve Himayeye karşı çıkmak, bağımsızlıkla ilgilidir.**
- Sivas Kongresinde cemiyetlerin birleştirilmesi **birlik ve beraberlikle** ilgilidir.
- **Misakı Milli kararlarını** iyi hatırlayın **KABSAR şifremiz.** Azınlıklarla ilgili maddesi **uluslararası eşitlikle** ilgili, sınırlar ile ilgili maddesi **vatan bütünlüğüyle** ilgili, Kapitülasyonlar **tam bağımsızlıkla** ilgili. Halk oylaması maddesinde halkın kararına saygı duyulmuştur **AMA DİKKAT, Misakı Milli’de, yönetimde ulusal egemenliğe geçileceğiyle ilgili bir karar yoktur!**
- **MECLİS HÜKÜMETİ SİSTEMİ:** Devleti tek başına meclisin yönettiği sistemdir. Meclis başkanı aynı zamanda yönetimin de lideri. İlk mecliste bu sistem var.
- **GÜÇLER BİRLİĞİ:** Yasama – Yürütme - Yargı gücünün mecliste olması. İlk mecliste bu sistem var. Olağanüstü yetkilere sahip olduğunu gösterir.
- İlk meclisin Teşkilatı Esasiye (1921 Anayasası) ilan etmesi **“kurucu meclis”** olduğunu gösterir. Sadece Türk milletvekillerinden oluşması, yani azınlıkların yer almaması **MİLLİ** olduğunu gösterir.
- **“Meclisin üstünde başka bir güç yoktur”** derken padişah yok sayılmış, **ulusal egemenlik** ön plana çıkmış.
- Meclise karşı isyanlara alınan önlemlere bir bakın. Meclisin isyanlara karşı; Hıyaneti vataniye kanunu çıkarması **yasama** yetkisini, İstiklal mahkemeleri kurması **yargı** yetkisini kullandığını gösterir. İsyancıların görüldüğü yerde yargılanmaları **hızlı yargılamayla** ilgili, mahkeme ve kanun yoluyla cezalandırması **hukuk devleti** olduğunu gösterir. Fetvaya karşı fetva alması **dini önlemdir.**
- Sevr ve Lozan Antlaşması karşılaştırmasına mutlaka bakın kitaptan. Sevr’in, Mebusan Meclisi kapalı olduğu için burada onaylanamaması nedeniyle **hukuken geçersizdir.** Sevr’in olumlu tarafı, milli mücadeleye katılım arttı. **Sevr’de azınlıklara Müslümanlarla eşit hak verilmek istenmedi. Azınlıklara daha fazla hak verilmek istendi.**
- TBMM; İtilaf devletleri ile ya da İstanbul hükümetiyle **uzlaşmacı ya da iş birliği içinde olmadı.**
- **LEHİNE:** Yaranımıza olan **ALEYHİNE:** Zaranımıza olan
- **KAMUOYU:** Halkta ortak düşünce oluşturma **İRFAN:** Eğitim, kültür.

3.ÜNİTE:

- **Doğu cephesi ilk askeri başarı, Gümrü ise ilk siyasi başarı.** Doğu cephemiz **Gümrü’yle** kapandı, **Kars antlaşmasıyla kesin sınır çizildi.** DOĞU SINIRIMIZI ÇİZEN ANTLAŞMALAR→GÜ-MO-KA (Gümrü-Moskova-Kars)
- Güney cephemizde Kuvayı Milliye’yi unutmayın. Düzenli ordu yok burada. Kuvayı Milliyecilere bir göz atın. Fransızlar **Ankara Antlaşmasıyla** topraklarımızdan çekildi. İtilaf devletleri arasında ayrılık derinleşti.
- I. İnönü savaşı sonuçlarına bakın. **TALİM** diye kodladık. Eğer bizi ilgilendiren bir mevzuysa **ULUSAL SONUÇ,** eğer yabancı devletlerle kurulan bir ilişki antlaşma varsa **ULUSLARARASI SONUÇ.**
- Londra Konferansına iki hükümeti çağırımları, **ikilik çıkarma birbirine düşürme** amaçlıdır.
- Moskova antlaşmasında Batum verilmesi Misak-ı Milli den ilk taviz. Birinin tanımadığı antlaşmayı diğeri de tanımayacak derken **dış politikada beraber hareket edeceklerini** söylediler. Aynı zamanda Sovyet Rusya, Sevr’i yok saydı bu maddeyle.
- II. İnönü savaşı sonrası M. Kemal **“milletin makûs talihini yendiniz”** derken **psikolojik etki**den bahsediyor.
- Askeri zaferden sonra antlaşma yapıldığını söylüyorsa, **ASKERİ ZAFERLER SİYASİ ZAFERLERİ BERABERİNDE GETİRDİ.**
- Kütahya Eskişehir Savaşında yenildik, Sakarya nehrinin doğusuna çekildik. Amaç; toparlanmak, zaman kazanmak. **ÖNEMLİ→** Bu savaşta **Maarif kongresinin toplanması eğitime verilen önemi gösterir.** Türk eğitim politikası **çağdaş ve milli** olmalı. **Bağnaz olmamalı.**
- M. Kemal hızlı karar almak için meclisten **BAŞKOMUTANLIK** yetkisini istedi.. Yetkiyi kısa süreliğine istemesi **demokrasi yanlısı** olduğunu gösterir.
- Tekalif-i Milliye emirlerinde Türk halkı dayanışmacı, vatansever, birlik beraberlik içinde bağımsızlık için varını yoğunu verdi. **DİKKAT! Halkın yardımları Çağdaşlık yada milli egemenlik için değil.**
- **Tekalif-i Milliye topyekûn (hep beraber) mücadele örneğidir.**

- Sakarya Meydan Muhaberesinde uyguladığı savaş taktiği, M. Kemal'in *askeri dehasını* gösterir. Bu savaş Topyekûn mücadele örneğidir.
- **Sakarya Savaşı son savunma savaşımızdır.** Büyük taarruz için 1 yıl beklenmesinin sebebi, hazırlıkları tamamlamak ve askere eğitim vermek. *Büyük taarruzun amacı yurdu işgalden tamamen temizlemektir.* Kazanılmasıyla milli mücadelenin askeri safhası bitti, siyasi safhası başladı.
- Mudanya Ateşkes Antlaşması savaşı bitiren antlaşma. Doğu Trakya ve İstanbul'un savaş yapılmadan kazanılması siyasi bir zaferdir. İstanbul'un TBMM'ye bırakılması Osmanlı'nın **hukuken yok sayıldığını** gösterir.
- **DİKKAT! → Mudanya Ateşkes Antlaşmasında asıl barış şartları görüşülmedi. Barış şartları Lozan'da konuşulacak.**
- **Osmanlı; Mondros'la FİİLEN, Mudanya ile HUKUKEN, Saltanatın kaldırılmasıyla RESMEN bitti.**
- Lozan Antlaşması askeri zaferden sonra siyasi bir zaferdir. Yeni Türkiye'nin bağımsızlığının tanındığı antlaşmadır. Lozan'ın kazanımlarını Sevri'le karşılaştırarak inceleyin. **NOT:** Boğazlar Komisyonu maddesi, **egemenliğimizi zedeleyici** maddedir. **NOT:** Lozan'da Ermenilerin toprak talebi ve kapitülasyonlar konusunda taviz verilmemesi, **bağımsızlığa önemle** ilgili.
- Lozan'da azınlıkların Türk vatandaş sayılması, **yabancıların iç işlerimize karışmasını engellemek içindir.**
- Lozan Konferansı'na iki hükümeti çağırarak ikililik çıkarma oyunları, **saltanatın kaldırılmasıyla** suya düştü.
- Kurtuluş savaşı bitmeden *"Misakı Milli gerçekleşti"* ya da *"Misakı Milli tamamen gerçekleşti"* ifadeleri **YANLIŞTIR!**
- Kurtuluş savaşı sırasında dönemin olayları, **sanat ve edebiyata** konu olmuştur.

4.ÜNİTE:

- Atatürk'ün fikirlerini ve amaçlarını içeren düşünce sistemine **Atatürkçülük** denir. **Atatürk ilkelerinden soru bekleyin!!!**
- **Cumhuriyetçilik**, halkın yönetime katılmasını savunur. (**ANAHTAR:** Ulusal egemenlik, milli irade, seçim, oy hakkı, meclis)
- **Milliyetçilik**, milletini sevmeye, yüceltme, çıkarlarını yükseltmedir. (**ANAHTAR:** bağımsızlık, barışçılık, birlik ve beraberlik, tarih, dil, kültür)
- Atatürk'ün milliyetçilik anlayışında dil, tarih ve ülkü(amaç) birliği var ama **din birliği yok, İRKCI değil.**
- **Halkçılık**, halkın yararını düşünmek ve onu eşit ve adil davranmaktır. Eğer ki, eşitlikten ve ayrımcılığın ortadan kalkmasından bahsediyorsa halkçılıktır.
- **Laiklik**, devletin din kuralları ile değil, akıl kuralları ile yönetilmesidir. Din ve devlet işlerinin ayrılmasından, din vicdan özgürlüğünden bahsediyorsa Laiklikler.
- **Devletçilik**, halkın ihtiyaçlarını karşılamak için devletin her alanda yatırımlar yapmasıdır. **Özellikle ekonomik.** Vatandaş yatırım yapamazsa devlet yapar. Devletin banka, fabrika kurmasından bahsediyorsa devletçilikler.
- **ÖZEL SEKTÖR:** Halkın kurmuş olduğu ekonomik kuruluşlar. **KARMA EKONOMİ:** Halk ve devlet birlikte ekonomiye yön verir.
- **Devletçilik neden uygulandı?** Çünkü halkın sermayesi yok, bilgi seviyesi yetersiz, dünya ekonomi krizi.
- **İnkılapçılık**, yenilikler yaparak gelişmektir. Çağdaşlaşmadan, akılcılıktan bahsediyorsa inkılapçılıktır.
- **İnkılapçılık dinamiklerdir, değişime açıktır, durağan ve bağnaz değildir.**
- Atatürk'ün bütün ilkeleri birbiriyle uyumludur, milletin ihtiyaçlarından doğmuştur (**milli**), akılcıdır, birbirinin tamamlayıcısıdır ve uygulanabilirler.
- **Saltanat**, milli egemenliğe ters olduğu için kaldırıldı. Lozan'a iki hükümetin çağırılma oyunu, kaldırılmasında etkili. Saltanatın kalkması Cumhuriyetçilik ve Laiklikle ilgilidir.
- **Ankara'nın başkent olması**, Cumhuriyetin ilanından öncedir. Başkent olma sebeplerinde; merkezi olması coğrafi neden, savunmaya elverişli olması askeri neden, demir yolunun bulunması ulaşım nedeni, telgraf hatları bulunması iletişim nedeni.
- **Cumhuriyetin ilanıyla** Devletin adı, rejimi (yönetim şekli), devlet başkanı kim olacağı belli oldu.
- **Halifeliğin kaldırılması** milli egemenlik yolunda bir adım olduğu için **Cumhuriyetçilik**, din-devlet işleri ayrıldığı için de **Laiklik** ile alakalıdır.
- **Şer'iye Evkaf Vekâleti kaldırılmasıyla**, din ve devlet işleri ayrıldı, **Laiklikle** ilgilidir. Yerine Diyanet İşleri Başkanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü kurumları kuruldu.
- **Erkan-ı Harbiye kaldırılması**, orduyu siyasetten ayırdığı için **Cumhuriyetçilikle** alakalı.
- 1928 yılında **"Devletin dini İslam'dır."** maddesinin Anayasa'dan kalkması **Laiklikle** ilgili.
- **Medeni Kanunla** kadınlara sosyal haklar(resmi nikâh, boşanma, vasilik), ekonomik haklar (çalışma hakkı, miras hakkı) ve hukuki haklar (mahkemede eşit tanıklık) verildi. **AMA MEDENİ KANUNDA KADINLARA SİYASİ HAK VERİLMEDİ.** Kadınların eşitliğinin sağlanması **Halkçılıkla** ilgilidir.
- **Tevhidi tedrisat kanunu** eğitimle ilgilidir. Tüm okullar MEB'e bağlandı. **Eğitim birliği sağlandı.** İlköğretim zorunlu ve karma (kız-erkek) Eğitim milli (kültürümüze uygun) ve çağdaş olacak.
- **Harf İnkılabıyla** okuma yazma oranı ve kültür seviyesi artırılmaya çalışıldı. Büyüklere öğretmek için de **Millet Mektepleri** kuruldu.
- **Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu;** **kültürel gelişmevi sağlamak için** kuruldu. **Milliyetçilikle** ilgili.
- **Üniversite Reformu**, Darülfünun İstanbul Üniversitesi Oldu. Akılcı, milli, deneyci ve gözleme dayalı eğitime dönüldü.
- **Güzel sanatlar:** Resim Müzik Heykelcilik... Musiki Muallim Cemiyeti, Güzel Sanatlar Fakültesi.
- **Spor alanında** Türkiye İdman Cemiyeti, Olimpiyatlara katılım...
- **Şapka Kanunu ve Kılık kıyafet devrimi** ile Türk toplumu **çağdaş bir görünüme** sahip olmuştur. Ayrıcalığı kaldırdığı için **Halkçılıkla** alakalı. Çağdaşlığı sağladığı için **İnkılapçılıkla** alakalı. Dini ayrımı önlediği için **Laiklikle** alakalı.
- **Tekke ve zaviyelerin kapatılması** toplumsal alanda yeniliktir. Dini istismarı önlediği için **Laiklikle**, ayrımcılığı önlediği için **Halkçılıkla** alakalı.
- **Takvim saat ve ölçülerde yapılan değişikliklerin** amacı diğer ülkelerle ticari uyumu sağlamak ve ülkede ölçü birliği sağlamak. Çağdaşlığı amaçladığı için **İnkılapçılıkla** alakalıdır.
- **Soyadı Kanunu** resmi işlerde karışıklığı önlemek için çıkarıldı. Ayrıcalıkları kaldırdığı için **Halkçılıkla** alakalıdır. Türkçe soy isimleri verilmesi de **Milliyetçilikle** alakalıdır. Gelişmiş ülkelerdeki bu uygulamayı aldığımız için de **İnkılapçılıkla** alakalı.

- **Kadınlara siyasi haklar pek çok gelişmiş ülkeden önce verilmiştir.(ÖNEMLİ!)**
- Kadınlara siyasi hakları → 193 0 B-elediye seçimlerine katılma.
193 3 M-uhtarlık seçimlerine katılma.
193 4 Vekillik seçimlerine katılma.
- **İzmir İktisat Kongresi; ekonomi (iktisat, mali)** ile ilgilidir. Ülkenin ekonomisi ile ilgili kararlar alındı. Her meslek grubundan insanın katılması **Halkçılıkla** alakalıdır. Alınan kararlara **Misak-ı İktisadi** denir. Dışa bağımlılık önlenmesi için (**milliyetçilikle ilgili**) ham maddesi ülkemizde bulunan ürünlerin sanayisi kurulacak.<-- **ÖNEMLİ**) Özel sektöre önem verilecek ve bankalarla desteklenecekler. **ÖNEMLİ: İzmir iktisat kongresinde yabancı yatırımcılara karşı çıkılmamıştır, sadece yerli üreticiye önem verildi.**
- **Atatürk Orman Çiftliği** tarımı geliştirmek ve örnek olmak için kuruldu. Tarımda **Aşar vergisi** kaldırılarak köylü rahatlatıldı. (Halkın yararı düşünüldüğü için **Halkçılıkla** alakalı.)
- **Tevhik-i Sanayi Kanunu** sanayide yatırım yapacak insanları desteklemek için çıkarıldı. (**ekonomik**)
- **1. Beş Yıllık Kalkınma Planı** ekonomide gelişmeyi sağlamak için yapılan planlardır.
- **Kabotaj kanunu** denizcilikle ilgilidir. Kıyı limanlarımızdan Türk denizcilerin faydalanması için çıkarıldı. (**Milliyetçilikle ilgilidir.**)
- **Sağlık alanında:** Hıfız Sıhha Kanunu, Veremle savaş dispanserleri, sanatoryumlar (**Sosyal alanda bir yenilik, Halkçılıkla ilgili**)
- **Nutuk**, 1919-1927 yılları arasındaki Kurtuluş Savaşı, Türkiye'nin kuruluşunu ve yapılan yenilikleri belgeleriyle anlatan, Atatürk'ün yazdığı eserdir. (**Birinci ağızdan eser**) Nutuk'un farklı dillere çevrilerek diğer ülkelerde okunması **evrenselliliği** ile alakalı.
- **Atatürk'ün en büyük eseri CUMHURİYET'tir. Cumhuriyeti gençlere emanet etmiştir.**
- Atatürk'ün yaptığı yenilikler kesinlikle **TAKLİTÇİ DEĞİLDİR.**
- Atatürk'ün **"Toplu bir milleti istila etmek, darmadağınk bir milleti istila etmek kadar kolay değildir."** Sözü **milli birlik ve beraberlikle** alakalıdır.

5.ÜNİTE:

- **Çok partili hayata geçmek istememizin sebepleri:** Farklı görüşlerin yönetimde söz sahibi olabilmesi, Hükümetin denetlenebilmesi, Demokrasiyi güçlendirmek...
- **İlk kurulan parti: "Halk Fırkası (partisi)"** Yönetimde Cumhuriyeti ve Laikliği savunur, ekonomide Devletçiliği, eğitimin milli ve çağdaş olmasını savunur.
- **İlk muhalefet partisi: "Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası"** Kurucuları Kazım Karabekir, Ali Fuat, Rauf Orbay... Yönetimde cumhuriyeti, ekonomide Liberalizmi (ekonomiye devletin karışmasını istemeyenler) savundular. Dini kurallara saygılıydı dedikleri için Cumhuriyet karşıtlarının partisi haline geldi ve Şeyh Said isyanından sonra kapatıldı. (demokrasiye olumsuz etki)
- **İkinci çok partili hayat denemesi "Serbest Cumhuriyet Fırkası"** Atatürk'ün isteğiyle Fethi Okyar kurdu. "Dünya ekonomik krizinden farklı düşüncelerle kurtulabiliriz" düşüncesiyle kurulma kararı alındı. Yönetimde Cumhuriyet ve Laiklik, ekonomide Liberalizm savundular. Cumhuriyet karşıtlarının yuvası haline geldiği için kendi kendisini kapattı.
- **Atatürk döneminde çok partili hayata geçme denemeleri yapıldı fakat toplum buna hazır olmaması nedeniyle başarısız oldu.(önemli)DİKKAT! ATATÜRK DÖNEMİNDE ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİLEMEMİŞTİR!**
- **CUMHURİYETE YÖNELİK TEHDİTLER: "Bah hele sen! Cumhuriyeti yok edecekler-MİŞ."**
"Menemen olayı - İzmir Suikastı - Şeyh Said isyanı."
- **Menemen Olayı:** İzmir'in Menemen ilçesinde Derviş Mehmet ve arkadaşlarının çıkardığı bir isyanı önlemek isteyen Asteğmen Kubilay'ın canice öldürüldüğü olaydır. Rejime (yönetim şekline) karşı bir girişimdir.
- **İzmir Suikastı,** Atatürk'ü öldürerek cumhuriyeti kaldırabileceklerini sananların yaptıkları öldürme planıdır. **"Benim naçiz vücudum elbet toprak olacaktır, fakat cumhuriyet ilelebet payidar kalacaktır."** sözü bu olayla ilgilidir.
- **Şeyh Said İsyanı** Cumhuriyeti kaldırmak, Şeriatı geri getirmek için Güneydoğu Anadolu'da çıkarılan bir isyan. Rejime karşı girişimdir. İsyanı bastırmak için **Takrir-i Sükun Kanunu** çıkarıldı.(**hukuki önlem**) Terakkiperver Partisi bu isyanla ilişkili olduğu nedeniyle kapatıldı. (**Bu isyanın demokrasimizi olumsuz etkilediğini gösterir.**) Musul'u almamızı engellemek için İngilizler bu isyanı destekledi ve bu sebeple Musul'u kaybettik. **"İÇ POLİTİKADAKİ BİR GELİŞME DİŞ POLİTİKAMIZI OLUMSUZ ETKİLEDİ."**

6.ÜNİTE:

- **Dış politika (yabancı devletlerle olan ilişkilerimizde, yani diplomaside) uyacağımız kurallar:**
(Bu konudan örneklerle eşleştirme sorusu gelebilir!)
- 1)**Tam Bağımsızlık:** Başka bir devlet iç işlerimize karışmamalı, devletimiz özgürce hareket edebilmeli.
- 2)**Akılcılık:** Devlet atacağı adımları akıl ve mantık kurallarına göre belirler. Duygusal hareket etmez.
- 3)**Mütekabiliyet (Karşılıklık):** Uluslararası ilişkilerde eşitliği ifade eder.
- 4)**Barışçı:** Savaşa başvurmadan anlaşmayla sorunları çözmek. "Yurtta sulh, Cihanda sulh"
- 5)**Gerçekçilik:** Gerçeklere göre devlet hareket eder, hayaller peşinde koşmaz.
- 6)**Milli Menfaatlere dayanma:** Halkın istekleri ve çıkarlarını düşünerek devlet hareket eder.
- 7)**Hukuka bağlılık:** Anlaşmalara ve kurallara göre hareket etmeyi ve bunlara uymayı ifade eder.
- **DİKKAT!!! DİŞ POLİTİKAMIZDA YAYILMACILIK YOKTUR.**
Yayılmacılık: Başka bir ülkenin topraklarını işgal etmek, topraklarını genişletmek demektir.
- **Yabancı Okullar Meselesi,** bu okulların Tevhidi Tedrisat Kanunu ve diğer kanunlarla MEB'e bağlanarak çözüldü. **Tamamen kapatılmamışlardır**, kurallara uymayanlar kapatıldı. Egemenlik ve bağımsızlığa uygun hareket edilmiştir.
- **Dış Borçlarımız** paylaştırılarak ve taksitlendirilerek ödendi. Tam bağımsızlığa uygun davranıldı.

- **Nüfus Mübadelesi** Türkiye ile Yunanistan arasında oldu. **Mübadele**; karşılıklı nüfus değişimidir. Türkiye’de İstanbul haricindeki Rumlar Yunanistan’a, Yunanistan’da Batı Trakya haricindeki Türkler Türkiye’ye gönderildi. Barışçıl çözüldü.
- **Musul sorunu** Lozan’da çözülemedi, özel görüşmelerde çözülemedi, Millet Cemiyeti de İngilizleri haklı gösterince Musul’u alma girişimi yapıldı fakat Şeyh Sait isyanı engel oldu. Musul İngilizlerin elindeki Irak hükümetine bırakıldı, Türkiye-Irak sınırı çizildi. Türkiye petrolden pay aldı. **(İSTEDİĞİMİZ GİBİ ÇÖZÜLEMEDİ) ☹**
- **Boğazlar**, Lozan Antlaşmasında Türk başkanlığında uluslararası komisyona verilmişti. (egemenliğimizi ve bağımsızlığımızı sınırlandırıcı) 2.Dünya Savaşı tehlikesi üzerine **Montrö Boğazlar Sözleşmesi** yapıldı. Boğazlar Türkiye’nin hâkimiyetine geçti. Boğazlarda artık asker bulundurabileceğiz. Boğazların egemenliğini almamız siyasi başarıdır.
- **Milletler Cemiyeti**’ne Dünya barışını korumak için üye olduk.
- **Balkan Antantı**, Almanya’ya karşı **Batı sınırimızı ve barışı korumak için** Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya, Romanya arasında yapılan anlaşmadır. **(Ta Y Ya Re)**
- **Sadabad Paktı** İtalya’ya karşı, **Doğu sınırimızı ve barışı korumak için** Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasındaki anlaşmadır.
- **HATAY**, Sakarya Savaşından sonra Fransızlarla yapılan Ankara Antlaşmasıyla Suriye’ye bırakıldı. (Misaki Milliden ikinci taviz) Lozan’da da bu şekilde kabul edildi. Atatürk, Hatay’ın geri alınması için mücadele verdi. **(kararlı, vatansever, milliyetçi) “Kırk asırlık Türk yurdu yabancı eline bırakılamaz.”** Sözüni Hatay için söylemiştir. Hastalığının son zamanlarında bu mesele için yolculuğa çıktı. **(kararlı, fedakâr, özverili)** Atatürk’ün sağlığında Hatay Devleti kuruldu. Atatürk’ün vefatından sonra Hatay Devleti aldığı kararla Türkiye’ye katıldı.

7.ÜNİTE:

- Atatürk 10 Kasım 1938 yılında Siroz hastalığı nedeniyle vefat etti. Cenazesi İstanbul’dan Ankara’ya Etnografya Müzesine getirildi. 1953’te tamamlanan Anıtkabir’e defnedildi. Onun ölümünün dünyayı etkilemesi evrensel bir lider olduğunu gösterir. Onun hakkında söylenen “*o aynı zamanda iyi bir eğitimci, iyi bir kumandan ve iyi bir siyasetçi*” gibi sözler onun **çok boyutlu** biri olduğunu gösterir.
- Atatürk’ün yazdığı Nutuk başta olmak üzere, askeri, toplumsal, kültürel ve bilimsel eserleri vardır.
- Atatürk 2. Dünya Savaşının çıkabileceğini önceden görüp ifade etti. **(ileri görüşlülük)** Atatürk savaş çıkarsa, tarafsız kalınması gerektiğini öğütlemiştir. **(barışçı)** Türkiye; Sadabad Paktı, Balkan Antantı ve Milletler cemiyetine üye olarak savaşa karşı tedbir aldı.
- 2. Dünya Savaşı **Mihverler (Almanya, İtalya, Japonya)** ile **Müttefikler (İngiltere, Fransa, SSCB)** arasında başladı. Versay gibi 1.Dünya Savaşı sonunda imzalanan antlaşmalarının çıkardığı sorunlar, artan faşizm (ırkçılık) ve yayılmacı ülkelerin istekleri, bu savaşın çıkmasında etkili oldu. Amerika’nın savaşa girişi ve Japonya’ya atom bombalarını atmasıyla savaş sona erdi.
- Türkiye bu savaş sırasında **DENGE POLİTİKASI (iki güç arasında tarafa tutmadan denge kurma)** izledi. Savaşın Türkiye’yi etkileri: Seferberlik ilan etti(**askeri**) Nüfus artışı azaldı. **(toplumsal)** Üretim düştü, dış ticaret durdu **(ekonomik)**. Devlet temel gıdaları depoladı ve halka karneyle ekmek dağıttı **(ekonomik)**. Sokağa çıkma yasağı **(toplumsal)**. Türkiye demokratik gelişmelerden etkilenecek Çok partili hayata geçti. **(siyasi)**
- Türkiye **Birleşmiş Milletlere kurucu üye olmak için** savaşın sonunda Mihver devletlere **savaş ilan etti** ama fiilen **savaşa katılmadı**.
- Savaşı kazanan demokratik devletlerin baskısı ve ekonomik sıkıntılar yaşayan halkın şikâyetlerinin etkisiyle Türkiye, Çok Partili Hayata geçti. **(DİKKAT! Soru gelebilir → İç ve dış gelişmeler demokrasimizin gelişmesini sağladı, politikamızı etkiledi.)** Milli Kalkınma Partisi kuruldu. **1946 yılında Çok Partili Seçimler** yapıldı. **Açık oy, gizli sayım** ilkesiyle yapıldı. (tam demokratik olmasa da çok partili seçim yapılabilirdi)
- Bu dönemde Adnan Menderes ve Celal Bayar tarafından kurulan Demokrat Parti, 1950 yılında iktidara gelecektir.

“ Sınav hayatın sonu değil, mücadelemizin meyvesini vereceği gündür. Ümidinizi asla yitirmeyin. Zorluklar karşısında ATATÜRK gibi olun, yılmayın, kazanacağınıza inanın! Sizlere inanıyor ve güveniyorum.

Hepinize Başarılar Dilerim! ”

-ALİ YÜCE